

Andrés Neuman

KIRILMA

Türkçesi: Gökhan Aksay

üçn^{UP}hta

Andrés Neuman

1977'de, İspanyol bir anneyle Doğu Avrupa Yahudisi bir babanın çocuğu olarak Buenos Aires'te doğdu. Çocukluğu, ailesi Granada'ya sürgüne gidene kadar, orada geçti. Granada Üniversitesi İspanyol Filolojisi'ni bitirdi. Aynı üniversitede Latin Amerika edebiyatı dersi verdi. Birçok şiir ve hikâye kitabının yanı sıra, altı roman yayımladı: *Bariloche* (1999); *La vida en las ventanas* (Pencerelerdeki Hayat) (2002); *Una vez Argentina* (Bir Zamanlar Arjantin) (2003); *El viajero del siglo* (Yüzyılın Gezgini) (2009); *Hablar solos* (Kendinle Konuşmak) (2012); *Fractura* (Kırılma) (2018). 1999'da *Alfileres de luz*'la (Işığın İğneleri) Federico Garcia Lorca Şiir Ödülü'nü, 2009'da Yüzyılın Gezgini romanıyla Alfaguara Ödülü'nü aldı.

Gökhan Aksay

Mübadele sırasında, Drama'dan alınıp Ödemiş'e yerleştirilen bir ailenin çocuğu olarak, 1956 yılında dünyaya geldi. Anadolu'nun çeşitli illerinde sürdürdüğü eğitimini, 1979 yılında ODTÜ Ekonomi Bölümü'nü bitirerek noktaladı. Çevirmenlik dışında, öğretmenlik, bağcılık ve şarap üretimi gibi farklı uğraşları vardır. Aralarında Frederic Tuten'den *Uzun Yürüyüşte Mao'nun Maceraları* (Jaguar), Michel Foucault'dan *Marx'tan Sonra* (Olvido), Miguel de Unamuno'dan *Sis* (Olvido), Javier

Cercaştan *Salamina Askerleri* (Jaguar), *Sabtekâr* (Everest), *Işık Hızı* (Everest), Camilo José Cela'dan *Arı Kovanı* (Jaguar), Juan Marsé'den *Şangay Büyüsü* (Jaguar) ve Juan José Saer'den *Yara İzleri* (Jaguar) ve *Kimsesiz'in* (Jaguar) de olduğu birçok kitabı İngilizce ve İspanyolcadan çevirerek dilimize kazandırmıştır.

*Erika için, her günün romanı için
Eğer bir şey bir yerde var olursa, her yerde
var olacaktır.*

Czeslaw Milosz

Aşk, katliamdan sonra gelir.

Anne Sexton

*Anıların kökünü kazımak için
bir operasyon yapılacak mı
diye soruyorum.*

Shione Shoda

*Bir başıma olacağım
ve kendime dokunacağım
vücudum hâlâ yumuşak yanı olursa
dağın, henüz dağ olmadığımı
anlayacağım.*

José Watanabe

1. Hafızanın Katmanları

Akşamüzeri sakin görünüyor, ama zaman tetikte. Bay Watanabe, sanki olmayan nesnelere üstelemeye duyarlıymış gibi, boyuna ceplerini yokluyor. Son günlerde kendisine muşallat olan dikkatsizlik yüzünden, metro kartını evde, gözlüğünün yanında unuttu. Masanın üzerindeki iki nesnenin kendisiyle alay edercesine net görüntüsü gözünde canlanıyor. Canı sıkılarak makinelerden birine yöneliyor. İşlem yaparken, ekrandaki istasyon karmaşasının önünde şaşkınlıkla bekleyen genç turistleri izliyor. Turistler, hesaplıyorlar. Rakamlar, ağızlarından çıkıyor, yükseliyor, eriyip dağılıyor. Öksürerek boğazını temizliyor, sonra kendi ekranına dönüyor. Turistler, beyhude bir husumetle ona bakıyorlar. Bay Watanabe, çok iyi bildiği o melodik, etkileyici dille yaptıkları mütalaaı dinliyor. Tıpkı Tokyo metrosunda onca yorgun ziyaretçiye yaptığı gibi, onlara yardımcı olmayı teklif etme düşüncesini tartıyor. Ama saat üçe çeyrek var, beli ağrıyor, eve dönmek istiyor. Ayrıca o gençleri sevimli, cana yakın bulmadığı da ortada. Hayatının başka bir döneminde kurtarıcı işlevi gören, bağıra çağıra, el kol hareketleri yaparak konuşma alışkanlığını büsbütün yitirip

yitirmeyeceğini sorguluyor. Yabancı dilin sentaksına kulak veriyor, çekilmeden önce gideceği yönü belirliyor. Cuma gününün kokusunu hissediyor: yorgunlukla beklentinin karışımı. Yürüyen merdivenle inerken, tıka basa dolu peronları seyrediyor. Taksiye binmediği için seviniyor. Bu saatte, hâlâ boş yer vardır vagonlarda. Kapılar, denizi ikiye bölen peygamber gibi akışı kesene kadar, sonradan gelen yolcuların önceden gelenleri, görevlilerinse sonradan gelenleri arkadan iteceğini biliyor. Birilerinin diğerlerini itmesinin, iletişim kurmanın içten bir biçimi olduğunu düşünüyor Watanabe. Tam o anda, yürüyen merdivenin basamakları titremeye başlıyor. Titreme, sarsıntıya dönüşüyor; sarsıntı, silkelenişe, çalkantıya yol açıyor. Bay Watanabe, kendisini çevreleyen her şeyin silikleştiğini hissediyor. Hiçbir şeyi seçemez oluyor. O zaman ayak bastığı zeminin zemin olmaktan çıktığını hissediyor. Genç turistler, metro planını, onun çok renkli boru ağını inceliyorlar. Trenlerin katmanlaşması, genel ve özel hatlar çapraz bulmacası, onların kafasını karıştırıyor. Bir abonman kartı için kişi başına kaç yen ödeneceğini hesaplamaya çalışıyorlar. Yakın makinenin başında, yaşlıca bir adam öksürerek gırtlığını temizliyor. Turistlerin en genci, kızları seyredip duracağına bize yardımcı olabilirdin, diyor. Diğerleri, eğer seyretmeye devam edecekse, hiç olmazsa bilet paralarını çeksın, diye ekliyor. Yanındaki kız, bugün her zamankinden daha salak olduğunu söylüyor. Bunu söylerken parmağını kaldırarak sözünü pekiştiriyor. Yaşlıca Japon, ortadan kayboluyor; turistler, makineye bir yığın bozuk para atıyorlar. Kızlardan biri, ortası delik madeni paraları yeğlediğini söylüyor. Grubun en genci, yerini kendi vücudunda gösterdiği delikle karşılaştırıyor bunu. Kızın eli ensesinde patlıyor:

Saçları, yıldız işareti gibi açılıyor oğlanın. Kopan bağrıtlar ve kahkahalar, çevredekilerin irkilmesine neden oluyor. Şimdi toplu fısıldaşmayı, kalabalığın üzerinde hâkimiyetini kuran tuhaf hassasiyeti dikkate alıyor turistler. Sakinleşmeyi az çok beceriyorlar. Merdivenlere doğru koşuşturuyorlar. Kimsenin kimseye çarpmaması, oy birliğiyle her kurala saygılı olunması onları şaşırtıyor. En gençleri, kendi ülkelerinde böyle bir şeyin yalnızca tehditle sağlanabileceğini düşünüyor. Japonların gözünü korkutan şey nedir? İlk titreşimleri algıladıklarında, bunu mimarinin esnekliğine veriyorlar. Kendi ülkelerindeki istasyonlarda böyle bir şey yok. Sarsıntılar, daha da belirgin. Paniğe kapılmış, şaşırıp kalmış bir halde, diğerlerinin sessizliğinin soğukkanlılıktan mı yoksa içinden sayıyor olmaktan mı kaynaklandığını sorguluyorlar. O zaman, kızlardan biri, bir yıl önce, kendi şehrinde yüze kadar saydığında vuku bulan şeyi hatırlıyor. Aşağıdan gelen vuruşlara kulak verince, sanki her silkeleniş kafasının içine yerleşip hafızasını ateşliyormuş gibi, gitgide daha da sarsıcı bir *dejavu* duygusu yaşıyor.

Değişik yüksekliklerde düzgün aralıklarla birbirini izleyen ayakkabılar, portelerin üzerinde doğaçlama yapıyor. Ayaklar, cuma günlerinin metronomudur. Merdivenler kendilerini naklederken, tıka basa dolu peronları izliyor yolcular. Bay Watanabe'yi fark ediyor kimisi. Onlardan birinin gözü, onun yaşına göre olağandışı ya da bağlamıyla belirgin bir biçime ilişkisiz denilebilecek kıyafetine takılıyor. İniş merdiveni, ansızın duruveriyor. Uğultu, terennüm edilen veciz bir söz gibi yükseliyor. Uğultunun frekansı, birdenbire değişiyor. Bakışlar, yönelttikleri noktalardan çekilip alınıyor. Merdivenler, tıpkı ağır, cüsseli bir serpantin gibi tepki veriyor. Daha aşağıda, an-

lık hareketlilik çatallanıyor: Trenler hareket etmiyor; yolcular koşuyor. Görevliler bile kaygılı görünüyor. Yirmi saniyenin altında kalırsa, sarsıntı olarak nitelendirileceğini, bu süreyi aşarsa ciddi bir durumla yüz yüze kalacaklarını biliyorlar. En kıdemli kondüktör, kendine hâkim olmaya çalışarak, herkesi sükûnete çağırıyor. Dil öğretmeni olan bir kadın, onun sözlerini fazlasıyla ağdalı buluyor. Zelzele, ayaklarınızın dibinden geçen bir tren gibidir; onun treni, az önce geldi. Kuşkucu bir kırılma, kadının arkasında duran, az önce Watanabe'nin kıyafetiyle ilgilenen adamı hareket etmekten alıkoyuyor. Nereye tutunacağını bilemiyor. Tam onun başının üzerinde, metronun tonozunun öbür tarafında, genç bir bisikletçi, yana doğru eğiliyor, pedal çevirmeyi bırakmaksızın asfaltın üzerine düşüyor. Su tesisatının karmaşık ağı tavanı katediyor. Sızıntılar, yapıda katmanlar oluşturarak müstakbel görüntüyü hazırlıyor. Merdivenlerin denge düzeneğinde, ağırlık paylaşılıyor: Kimi yolcular çıkarken, diğerleri iniyor. Güç dengesi ve enerji akışı sorunsuz. Basamaklar titremeye başladığında, titreşim sarsıntıya dönüştüğünde, sarsıntı belirgin bir silkelenmeye yol açtığında, her dış hat dağılıyor, bir çizgi demeti halini alıyor. Her beden, ses boşluğunda kalıyor. Kuşku tohumları bütün peronlara serpiliyor. Yeraltında olanın halinden yeraltında olan anlıyor. Duvarlar, rakamları değişen zarlar gibi, sarsıntının çapını ölçüyor. Sayısız noktanın arasında siyah bir nokta; Bay Watanabe, ayakkabısının tekini yukarı kaldırıyor.

Yerdeki öteberi, başına buyruk dolanıyor. Karo taşlarından birini ele geçiriyor, sırasını bekliyor, rok yapıyor. Hava akımı, girdaplar oluşturuyor, mikroskobik karışıklıklar yaratıyor. Sonuçsuz origami girişiminden arta kalan küçük kâğıt parçası sü-

rükleniyor. Şu yere düşen bir top dondurma, eriyip dairesel bir biçim edinmiş. Yanan bir çakmağın ateşi, gelip geçenlerin üzerindeki tüylere göz dikiyor. Makinelerin yanındaki kulaklık, kulaklarına kavuşmayı bekliyor. Hoşnutsuzlukla biletini almaya yöneldiğinde, Bay Watanabe'nin cebinden düştü. Zemin, zemin olmaktan çıkınca, kulaklık, adım atan ayakların arasında yıllankavi süzölmeye koyuluyor: Stereofonik bir çatırtı duyuluyor. Çakmağın sesi yeniden yankılanıyor, alevini çağırıyor. Bir top dondurma, üzerindeki ayak izini öne çıkarıyor. Origami çalışmasına malzeme olan kâğıt parçası gevşiyor, açılarak kimşenin okumadığı bir metne dönüşüyor. Metronun dümdüz ışığı, nesnelere üzerine düşüyor. Her ışık tüpü, kendisine düşen anestezi payını ortalığa saçıyor. Bütün bir alan, elektrik sıvısının içinde yüzüyor. Gölgeleler, kendilerini şamandıra gibi yönlendiren ötüşlerin rehberliğinde akıyor. Watanabe'nin görüşü, ansızın odaklanamaz oluyor. Gerçeklik, bir kesintililik haline, titreşen bir gözkapığına, birçok göz dilimlerine ayrışan bir göze dönüşüyor. Sonra geriye gürültü kalıyor. Yalnızca gürültü. Belki de yalnızca kulaklığın algılayacağı bozuk bir müzik. Her kaşık, bir kez kendi fincanına çarpıyor. Ülke büyüklüğünde bir ceviz kıracağı. Yeraltından yükselen itiraz. Çok derinlerde, tıpkı fırtınanın ortasındaki bir gemi gibi çalkalanıp duran tellerin çıkardığı, atalardan kalma bir ses.¹

Bir zelzele, şimdiki zamanı kırıyor, perspektifi bozuyor, hafızanın katmanlarını yerinden oynatıyor, altüst ediyor. Watanabe başını uzatır uzatmaz, ayak yağmuruna tutuluyor.

1 11 Mart 2011 günü, Japonya'da Töhoku depremi ve tsunami olmuş, bunun tetiklemeşıyla, atmosfere Çernobil reaktör kazası ölçeğinde radyoaktif madde salınmasına yol açan Fukuşima nükleer santral kazaları gerçekleşmişti. —Ç.N.

Çıkmadan önce derin bir nefes alıyor. Hâlâ dünyanın hafifçe sallandığı ve her şeyin kendi oynaklığını dışa vurduğu hissiyatını taşıyor. Neyse ki dışarıda her şey yerli yerindeymiş gibi gözüküyor. Durumu hiç de hafife almıyor aslında. Sallantıların yoğunluğu yüzünden, daha kötüsünün olabileceğinden korkuyor.

Hava, mart ayından beklenmeyecek ölçüde soğuk: Büzümüş omuzlar, termometre işlevi görüyor. Kimi yerler trafiğe kapalı, kimisi açık. Her yerde siren sesleri duyuluyor. Hâlâ faaliyette olan az sayıdaki ulaşım aracının önünde döne döne uzayan kuyruklar oluşmuş. Nüfus, birkaç dakika içinde ikiye katlanmış gibi. Bütün bir şehir, henüz yeni bir ulaşım planının yapılmadığı önceki durumuna geri dönmüş âdetâ. Ana yollar daralmış. Trafik çökmüş. Hesaplamaya cesaret edemediği bunca yıl sonra, bunca olanağın olmasının, onu iyileştireceğine kötüleştirdiğini düşünüyor Watanabe. Sakinleşmeyi başarıyor. Durumu değerlendiriyor. Bikkınlığına rağmen, kendi durumunu tartmaya yelteniyor. Oturduğu yer, çok uzak değil. Makul bir yürüyüş hızıyla, güneş batmadan Shinjuku'ya ulaşabileceğini hesaplıyor. İnsanlar, yeni bir yöntemle işgal ediyorlar mekânı. Daha doğrusu, hayli eski bir yöntemle: Yalnızca bedeninden yararlanan insanın dolaysızlığıyla. Yayalar, bulvarların ortasından geçiyorlar. Watanabe'ye radikal gelen küçük bir sapma. Kavşaklarda, geçerken yapılan işbirliğinde, hareket halindeyken kurulan ilişkilerde, felaket ve kurtarma havasını hissettiren bir şey var. Beklenmedik, ansızın beliren bir dayanışma, mesafeleri sorguluyor. Normal koşullarda, diye düşünüyor, aşırı kalabalık nüfus, dengesini tecrit olarak sağlar. Ama bu akşamüzeri, hiç tanımadığı bir yığın adam kendisinin

durumuyla ilgileniyor. O, birilerine; birileri, diğerlerine danışıyor. Korku, bir tür çarpık sevdadır.

Telefon hatlarındaki arıza hâlâ giderilememiş olmalı. Telefonundan arama yapamıyor. Wifi tedarikçileri, acil durum nedeniyle iletişim kanallarını az önce devreye soktular. Telefonlarına bakarak dolaşan bir yığın insan var. Haberler, onların yüzüne bakarak okunabilir. Onların kamusal alanı kullanırken sanal saltanat âleminde gezinebilme becerisine gıpta ederek radyo dinlemeye niyetleniyor Bay Watanabe. Ceplerini yokluyor. Kulaklığını kaybettiğini fark ediyor. Sanki katmanların hareketi saatlerin ayarını bozmuş gibi, vakitsiz kararıyor Tokyo. Gündüzki görüntüsüyle arasındaki çelişki öylesine çarpıcı ki, her yerin gün ışığında ve alacakaranlıkta farklı isimleri olmalı, diye düşünüyor. Birçok dükkân kapanmış. İnsanlar, erzak ve pil satın alıyorlar. Şehrin boyutları ne denli haşmetliyse, karanlık nedeniyle kapıldığı panik o denli büyük oluyor. Gençliğinde, binaların yüksekliği ile ilgili sınırlamanın kaldırılmasını hatırlıyor Bay Watanabe. Gökyüzünde tesis edilecek mülkiyet, yeryüzündekinden daha acil bir hale gelmiş; bu durum, gün ışığı hakkını savunan itirazlara yol açmıştı. Böylece kendisinin şiîrsel olduğunu gönülsüzce teslim ettiği Gün Işığına Dair Kararname yayımlanmış, bunun sayesinde çaprazlama binalar inşa edilmeye başlamıştı.

Başkentin saplantısı, onun sinir sistemi, engellemekten, önüne geçmekten ibarettir. İhtiva etmek. Zapt etmek. Tecrit etmek. Derin hendekler. Yangın duvarları. Depreme dayanıklı yapılar. Bütün bir şehircilik çabası, müstakbel felaket beklentisiyle bina edilir. Sonuç, korkulardan mürekkep yüzeyin üzerine oturtulan emniyet kütesidir. Bu düşüncenin etkisi altında,

bir süpermarketin önünde duruyor Watanabe. Ne istediğini bilerek, içeri giriyor. Tuvalet kâğıdı rafını bulduğunda, marketin tuvalet kâğıdı stokunun tükenmiş olduğunu görüyor. Son ruloları alanların yaşını kestirmeye çalışıyor: Aşağı yukarı kendisiyle aynı yaşta. Çıkışa yöneldiğinde, mevcudu kalmayan bir ürün daha olduğunu fark ediyor. Çocuk bezi. Yaşlılık ve çocukluk, tuvalet üzerinden birbirine bağlanıyor. Binanın dışına çıkıyor. Reklamlar sırta kadem basmış. Dönüşünden bu yana, ilk kez çıplak görüyor sokakları. Tokyo, Tokyo'ya benzemiyor artık. Kafanı kaldırdığında, yalnızca gökyüzü parlıyor. Şaşkınlıkla yukarıya doğru uzanan boyunları izlerken, gökyüzüne ne kadar az bakıyorum, diye düşünüyor Bay Watanabe. Gökyüzünün önünde, şehir merkezinin silueti belirmiş, diye düşünüyor. Neyse ki, gök kubbeye bakarak yönünü belirleme içgüdüğü uyanıyor. İz sürülebileceği bir açıklık oluşmuş. Işıltı, damla damla azalıyor. Kalburdan geçerek uzaklaşan bir derya. Mırıltıların tonu değişiyor ansızın. Gürültü, tıpkı kablodan geçen elektrik akımı gibi, kalabalığı katediyor. O, hızlanmaya yelteniyor. Kötü haber, onun tek başına özümsemeyi yeğlediği bir şeydir. Arkadan gelen *tsunami* sözcüğü, gitgide daha güçlü, gitgide daha yakından duyulmaya başlıyor.

Akşamüzeri saat beşe doğru, Shinjuku'daki bir gökdelenin giriş kapısına ulaşıyor Watanabe. Açılışının yapıldığı törende, Tokyo'nun en yüksek binası diye hava basılmıştı. Uzaktan bakıldığında, lastik silgilerin arasından çıkan bir kurşun kalemi andırıyor. Daha sonra, en uzun olma üstünlüğünü çabucak başka bir gökdelen kaptırmıştı. Rekor müptelasızız biz, diye düşünüyor. Ya da düpedüz müptelayız işte, diyor kendi kendine. Binaya girerken, hissettiği ferahlama duygusu kesintiye

uğruyor. Ya elektrik kesintisi nedeniyle merdivenleri kullanarak çıkmak zorunda kalırsa? Akciğeri ve diz kapakları buna dayanabilir mi? Giriş kapısında, evinin altında kamp kurup uyusa nasıl olur?

Asansörlerin çalıştığını görünce, derin bir soluk alarak rahatlıyor Bay Watanabe. Ama butona basmadan önce, içine başka kuşklar düşüyor. Ya asansördeyken elektrik kesilirse? Böyle günlerde alesta bekleyen bir kurtarma görevlisi var mıdır? Alarm işareti nasıl çalışmaktadır? Neden hiçbir zaman bunları öğrenme zahmetine katlanmamıştır? Asansör, onu sükûnetle yirmi sekizinci kata ulaştırıyor. Bir sıçrayışta çıkıyor asansörden. Halı kaplı koridora sessiz bir bahçe havası verilmiş. Watanabe, anahtarı deliğe sokuyor, daire kapısını açıyor, küçük antreyi geçiyor, anahtarı deliğe sokuyor, kapıyı açıp daire sine giriyor. Yanlışlıkla yinelenen bir şey yok burada. Dairenin kendisi öyle. Satın aldığı zaman, diğer tadilatların yanı sıra, kalın bir duvar yaptırdı. Evinin içinde başka bir ev var şimdi. Kendi içine sığındı. Feci bir şey vuku bulacak olursa, binanın bir bölümü, yirmi sekizinci kat, hatta ilk duvar zarar görecektir. Son ev kurtulacak. Onunkisi. Hayatta kalanın evi.

Yerde, siyah beyaz şeritleriyle yaya geçidini andıran, evin dekorasyonu ile uyumsuz, eski bir halı var. Gizli kapalı bir hayat sürüşünü telafi etmek için, evde yürürken caddede karşıdan karşıya geçtiğini tahayyül etmekten hoşlanıyor. Büyüklüğü şehir ortalamasının hayli üzerinde olan salona geçmeden önce, ayakkabılarını çıkarıyor. Amcalarıyla birlikte yaşadığı dönemde, şimdi yapabildiği şeye, sırt çantasını çıkarmadan odasına geçmeye asla cesaret edemediğini düşünüyor. Mekâ-

nın darlığından hiçbir zaman rahatsız olmamıştır. Onun klostrofobisi dikeydir. Alışkın olduğunun bir metre üzerinde, yaklaşık üç buçuk metre olan mevcut tavan yüksekliğini sevmesinin nedeni budur. Kafasının üzerindeki bir metrelik ek boşluğun, fikirlerinin ve hatırladıklarının gezindiği alan olduğu hissiyatındadır Watanabe.

Salona gireli beri, bir şeyin yolunda gitmediğini sezinliyor. Kaçıklığı bağlamında, her mekânın gizli bir dengeye sahip olduğunu ve herhangi bir düzensizliğin onu altüst edebileceğini biliyor. Bazı mobilyalar hafifçe yerinden oynamış; bu, her zamankinden daha şiddetli bir sarsıntı olduğunu gösteriyor. Kendi odasında işlenmiş cinayeti araştıran dedektif edasıyla ortalığı kolaçan ediyor Watanabe. Banço koleksiyonundaki hasarı hemen fark ediyor. Kimisi, kaidesinden kurtulmuş, platformun üzerinde yatmaktadır. Birçok tel, artık köprüünün üzerinde değildir. Her birinin sapı, çok sayıda suçlunun varlığını işaret edercesine, ayrı bir yöne bakmaktadır. Rezonans kutuları, sonsuza kadar küçülen yankılarla bu çöküşü açığa vurmaktadır. Bay Watanabe, yıkılan enstrüman topluluğunu seyrediyor. Onları incelemek üzere eğiliyor, sonra kaidelerine yerleştiriyor. Hiçbirinde onarılamaz bir hasar yok gibi gözüküyor. İyi ama, bir hasar ne ölçüde onarılabilir? Bunun yerine başka bir şey yapmakta yarar yok mudur? Bançolarının kusurları neden gizlenmelidir ki? Hasarları giderilmeden kalsalar, daha iyi olmaz mı? Kırık her şeyin ortak bir yanı var, diye düşünüyor. Bir çatlak, onları geçmişlerine bağlıyor. Yıkılıştan kurtulan enstrümanları birer birer okşuyor. Herhangi bir nedenle –kaydığı, düşüğü, çatladığı, diğerlerine çarptığı için– parçalanma noktasına gelen nesnelerin ikinci bir hayata adım

attıklarına inanıyor. Yeni bir anlam kazandıkları ikiyaşayışlılık halinde, artık eskisi gibi çalınmaları mümkün değil onların.

Belki de *kintsugiy*¹ olan hayranlığının gitgide artmasının nedeni budur. Bir seramik kırıldığında, her çatlağa altın tozu yerleştirerek parçanın kırıldığı yeri öne çıkarır *kintsugi* sanatçısı. Kırılmalar ve onarımları, gizlenmek yerine ortaya konulur; böylece nesnenin hikâyesinde merkezi bir yer edinir. O hatıranın açığa vurulması, onu yüceltir. Hasara uğramış ve hayatta kalmış olan şeyin daha değerli, daha mükemmel olduğu düşünülür.

Kitaplığını gözden geçiriyor Watanabe. Üst raflardaki birkaç kitabın kaymış olduğunu belirliyor. Şu edebi akımların örneklerinden var mı acaba aralarında? Bir tür deprem antolojisi oluşturdukları söylenebilir mi? Aralarında yer değiştirmeye daha fazla meyyal yazarlar var mı? Kitapların herhangi bir açıdan tercihleriyle uyumlu olup olmadığını anlamak için oyalanıyor bir süre. Kendisi için şaşırtıcı bir sonuca varıyor. Salonun öbür ucundaki bir ayrıntı onu ürkütüyor. *Butsudanın*² kapakları aralık. Küçük mihrabın üzerinde, babasını ve kız kardeşlerini imleyen kimi objeler devrilmiş. Onları hemen düzeltmeye cesaret edemiyor. Bunun, onlarla aksi fikirde olmak anlamına geleceği duygusuna kapılıyor. Mutfuğa yöneliyor Bay Watanabe. Sakinleşmek ya da huzursuzluğunu süslemek için, bir kadeh şarap alıyor. Kileri açınca, temizlik malzeme-

1 Kintsugi: Altın, gümüş, platin tozu ve reçine karışımıyla kırık çömllekleri onarma sanatıdır. Felsefi boyutuyla, bir nesnenin, geçmişinin bir parçası olarak kırılmasını ve onarımını ele alır. Kırılmanın aslında bir bozulma ve yokluğa gidiş değil, yeni bir varoluş biçimi olduğuna işaret eder. —Ç.N.

2 Butsudani: Budizm kültüründe, evlerde ibadet için kullanılan dolap. —Ç.N.

leriyle konservelerin yuvarlanıp birbirine karışmış olduklarını görüyor. Bu karışıklığın gizli bir anlamı olduğundan kuşkuluyor. Ama bunun ne olduğunu bilemiyor. Bir elini kırmızıya bulayan kadehle salona dönüyor. Kadehi hızla mideye indirip kanepeye devriliyor. Var gücüyle ayak bileklerini ovuşturuyor. Ayakları, yorgunluktan uyuşmuş. Haberlere gömülmek üzere, ki şimdi tam zamanıdır, televizyonu açıp internete bağlanıyor. Tam o sırada, lanet olası metro kartının, masanın üzerinde, bıraktığı gibi durmakta olduğunu fark ediyor: işte şehrin, henüz hiçbir şeyin vuku bulmadığı eski haline ilişkin bir parıltı. Ama yanındaki gözlük, masanın kenarına kadar gelmiş. Güneşse, onun yolunu izleyerek ufka doğru kaymakta.

İkinci kadehle üçüncü kadeh arasında, ülkenin kuzeydoğusunda, özellikle askeri birliklerin konuşlanmış olduğu Tohoku bölgesinde meydana gelen hasarı öğreniyor Watanabe. Askeri birlikler söz konusu olduğuna göre, medyanın duyurduğundan fazladır ölümler, diye akıl yürütüyor. Bu, dördüncü kadeh. Huzursuzluğu, mevcut tabloyu aşılıyor. Şaşkın bir halde, meydana gelen depremin büyüklüğünü öğreniyor: Ülke tarihinin en büyük depremi. Muazzam boyutuyla anılan büyük Kanto depremini bile geride bırakmış. Kimsenin kırılmasını arzu etmediği bir rekor kırılmış bugün. Sanki isimlerini tane tane okuması onların yaralarını saracakmış gibi, depremden zarar gören yerlerin listesini olabildiğince yavaş okuyor Watanabe. Sumatra, Valdivia, Alaska. Esmeraldas, Arica, Kamchatka. Lizbon. Mexico City. Japonya, Japonya, Japonya.

Merkez üssü denizin ortasında olan her büyük depremi daha kötüsünün izlediği, bilinen bir şeydir. Tsunamilere, ne-reyi vurduklarına bağlı olarak, deniz depremi, *seaquake*, *raz*

de marée denildiğini de bilmektedir. Endonezya kıyılarında iki yüz bin kişi ölmüş, bir milyon insan evlerini terk etmiştir. Küresel felakete yol açan bir tsunamidir bu.

Amerikan televizyon kanallarına göz atıyor. Hawai alarmı geçirilmiş, batı kıyılarının tetikte olması istenmiştir. Depremler, tarihin bir parçasıdır. Ya tarih, deprem biliminin bir parçasıysa? Bütün bir gezegeni sallamak üzere yavaş yavaş ilerleyen bir yeraltı sarsıntısı tahayyül ediyor Watanabe. Yansılar bozularak boş şişenin üzerine düşen ekranda, kıvrılmış bir halde tepesini aranan gökdelenler görüyor. Yolların üzerinde, asfaltı çığneyen dişleri andıran yarıklar görüyor. Spastik dükkânları, altüst olmuş koridorları, yerlere saçılmış malları görüyor. Santirifüje kapılmış evleri, dikmelerini yitirmiş duvarları, şangırdayan lambaları, masaların altına sığınmış sahiplerine başkaldıran şekilleri görüyor. Tsunaminin anlamsız, akılsızca gücünü, onun kirli su süpürgesini, Sendai Havaalanı'nda yüzen uçakları, konserve kutusu gibi sürüklenen otomobilleri, medeniyetin inini yutan sığınmanın doğallığını görüyor.

On nükleer merkezdeki faaliyetler paralize olmuş gibi görünmekte. Fukuşima vilayetindeki Daiichi Santrali'nden çelişkili açıklamalar yapılmakta. Deprem sırasında, reaktörlerinden üçünün aktif olduğunu öğreniyor Watanabe. Depremi algılar algılamaz, otomatik olarak devre dışı kalmışlar. Devre dışı kalınca, kaynayan suyla çalışan tesisi soğutan elektrik akımının üretimi kesintiye uğramış. Olağan koşullarda devreye girmesi gereken dış şebeke, deprem nedeniyle arıza yaptığı için devre dışı kalmış. Yedek motorlar çalışmaya başlamış; ama tsunami oraya ulaştınca, onlar da ansızın susmuş. Basit. Ya da değil. Sanki veriler taşkınının yayılan dalgalarını taklit ediyormuş

gibi, hasarın gitgide büyümekte olduğunu fark ediyor Watanabe: kaynayan su saati. Yorumları tartarken, çoğu insan, zلزle sırasında tavana bakarken duyduğu güvensizlikle dinler resmi değerdendirmeleri.

Hemen ardından, Fukuşima Santrali'nin bir ve iki numaralı tesislerinde nükleer olağanüstü hal ilan ediliyor. Merkezinde santralin olduğu üç kilometre yarıçapındaki bölge tahliye edilecektir. Bay Watanabe'nin berbat anıları hatırlamasına yol açan bir mesafedir bu. Yine de, radyoaktif sızıntı olmadığı konusunda teminat vermektedir hükümet. Her nedense, telefonunda hâlâ sinyal yok. Elektronik posta hesabında, Madrid'den yazan Carmen'in mesajı ilişiyor gözüne. Görüşmeyeli epeyce olmuştur: Bunun için hayıflanmaktadır Carmen. Haberleri duymuş, endişelenmiştir. Onun iyi olup olmadığını öğrenmek, bir şeye ihtiyacın var mı, diye sormak istemiştir. Facebook'ta, *Japonya'da Depremi Yaşayan İspanyollar* adını taşıyan bir grup bulmuştur. Bunun 11 Mart'ta olmasına inanmıyorum, diyerek noktalamıştır mesajını. Kısa bir cevap yazar Watanabe. Kendisiyle ilgilendiği için, ona teşekkür eder. İyiyim, merak etme, der. Sonra ikinci bir mesaj gönderir. Kendisiyle yeniden bağlantı kurmasına ve torunlarıyla ilgilenmesine sevindiğini söyler. Hemen arkasından, üçüncü mesajı yazmaya başlar. Elbette aralarındaki iletişimin hiçbir zaman kopmadığını, ama böyle bir günde, insanların birbirleri için en fazla kaygılandıkları sırada bağlantı kurmuş olmalarının çok önemli olduğunu belirtir. Bu satırları yeniden okur, siler, elektronik posta hesabından çıkar.

Başkalarının başına gelen felaketler, ne kadar uzak gelirdi eskiden! Şimdiyse, içerilere kadar sokulan şu ekranlar yüzün-

den, kaçınılmaz bir hale geldi onları dikizlemek. Bu durum, duyarlılığımı artırdı mı, azalttı mı, diye soruyor kendi kendine Watanabe. Sürekli izleyici olma hali, bir süzgeç, bir hafifletme mekanizması üretiyor. Aynı zamanda, kendisini, her zaman her yerde mevcut olan acıya tanıklık etmeye zorluyor. Elbette kendisi gibi orta boylu birinin boyu dikkate alınarak, insan boyuna denk gelen yüksekliğe asılmış hoparlörlere bağlı müzik setini açıyor. En çok sevdiği kayıtlardan birini seçiyor. Muğlak trompet, insanı kendinden geçiren piyano, dumanlı kontrbas. Sesi en aza indiriyor. Gözlerini kapatıp görsel selin önünü kesiyor. Bildiği en güzel egzersizlerden birinin içine gömülüyor: sözsüz müzik dinlemek. Dinlediği müziği tahayyül ediyor. Bay Watanabe'nin herhangi bir müzik parçasıyla yaptığı bir şey değildir bu. Dinleyeceği şeyi, daima olağanüstü bir özenle seçer. Ama işittiği yegâne şey, telefondur. Ev telefonu, yatak odasında ısrarla çalıyor. Bu zamansız telefon, canını sıkıyor. Ama acil bir arama olabileceği düşüncesiyle, kendisini zorlayarak kanepeden kalkıyor. Belinde bir sancı hissediyor. Neredeyse koşarak gidiyor odaya. Soluk soluğa kalıyor. Ahizeyi kaldırıyor. Yanıtlıyor.

Beklediği seslerden biri değildir. Tanıdık bir ses de değildir. Arayan, hiç beklemediği biri, Arjantinli bir gazetecidir. Önce iyi günler diliyor, sonra iyi akşamlar. Bağışlayın, bütün bir gece çalıştım, diyor. Alelacele açıklamaya yelteniyor. Adının Quintero ya da Gancedo olduğunu söylüyor. Hayır: Pinedo. Kötü bir telaffuzla Japonca selamlamaya yeltenerek şirin gözükmeye çalışıyor. Cana yakınlık gösterisi, bir tür retorik armağan olarak yorumladığı son çıkış, sinirlendiriyor Watanabe'yi. Bu yetmezmiş gibi, İspanyolcayı çok iyi bildiği halde,

İngilizce konuşmayı teklif ediyor Arjantinli gazeteci. Kısacası, ne keyfi yerindedir, ne de tahammül edecek hali vardır şimdi Watanabe'nin. Üstelik, hafif kekeme olduğunu fark etmiştir Pinedo'nun; bu ise, duyduğunu yanlış anlamasına yol açabilen bir şeydir. Adamın kendisiyle deprem ve tsunami hakkında görüşmek istediğini, çünkü feci bir araştırma, daha doğrusu – hangileri olduğunu, nerede yaşandığını bilmediği– felaketlerle ilgili bir araştırma yapmakta olduğunu anlamayı beceriyor sonunda. Adamın, kendisinin ev telefonunu edinmiş olması tuhaf geliyor Watanabe'ye. Kendisinden bilgi sızdırmaya kalkışmasından rahatsız oluyor. En önemlisi, herhangi bir siyasetçiyle, büyükelçilikten biriyle ya da başka bir gazeteciyle görüşmek varken, kendisiyle görüşmek istemesinin nedeni nedir? Kekeleyip duran adamın sözünü hasımca bir eda takınarak kesiyor Watanabe. Umulmadık heceleri öfkeli ses tonuyla vurgulayarak konuştuğu bir İspanyolcayla, sansasyonel malzeme gereksinimini başka yerden gidermesini salık veriyor. Telaşlanıyor Pinedo. Onunla görüşmek isteşişinin bununla hiçbir ilgisinin olmadığını, yazmakta olduğu şeyin, bunun tam tersi olduğunu açıklamaya çalışıyor. Dinlemiyor artık Watanabe. Açıklama yapmasına gerek olmadığını söylüyor. Ahizeyi yerine bırakıyor. Telefonun fişini çekiyor. Telefon görüşmesinden sonra bir türlü sakinleşemiyor. Eski, şeritli halıda boyuna volta atıyor. Yeniden haberleri mi izleyeyim, bir şeyler mi yiyeyim, yoksa yatayım mı, diye bocalıyor. Ne yapacağını bilemediğinde her zaman yaptığı gibi, çiçekleriyle ilgilenmeye koyuluyor. Düşen yaprakları topluyor. Parmak uçlarının arasında taçyapraklarını ufalıyor. Sarsıntılar sırasında devrilmemiş olan ince uzun çiçek suluğunu dolduruyor. Kendilerini olabildiğince

ortaya koyabilmeleri için, çiçekleri düzenliyor. Söğüdün dallarını düzeltiyor. Düşürdüğü gölgeleri en aza indiren konuma getiriyor. Onun gizli hidrografisini inceliyor. Çalışmasını bitirdiğinde, küçük dallardan birinin suya erişmemiş olduğunu fark edince huzursuz oluyor. Sulu boya fırçasının son birkaç vuruşuyla lekeleniyor büyük pencerenin camları. Yansılar etrafa sıçırıyor. Gökdelenleri ıslatmaktadır gece. İnsan silüetleri geçiyor, önce çerçeveleniyor, sonra kayboluyor. Onlar da bana bakıyor olabilirler mi, birisi bana bakıyor mudur, diye soruyor kendi kendine Watanabe. Bançolardan birinin teli, yuvasından kurtuluyor ansızın. Çıkardığı tiz nota, yankılanıp duruyor. *Ofuroya*¹ girmeye karar veriyor Watanabe. Gereksindiği şey, budur. Çıplak bedenini ovmak, sıcaklığa boğmak. Önce dışarıdaki kötü hava koşulları, sonra barınak. Onu gevşetip rahatlatacak bir banyo. Dikdörtgenin içinde kaybolup gidiyor. Cildi, buharı terk edip suyun şefkatini soğursun istiyor. Tavana çakılıyor bakışları. Hiç kıvıldamadan, öylece kalıyor. Banyo teknesinin gargarası eşliğinde, sessizliği kolluyor. Banyodan çıkar çıkmaz, bir elma yiyor, bir uyku hapı yutuyor.

Sabaha karşı, Bay Watanabe'nin bedeni, yatakta dönüp durmaktadır. Güçsüz, solgun elleri ve ayakları, ipleri birbirine dolaşmış kukla gibi çırpınmaktadır. Neredeyse yarım yüzyıldır, *tatami*² üzerinde uyumamaktadır. Emekli olup Tokyo'ya döndüğünde, yer yatağının sertliğine yeniden alışmak için zorlamıştır kendisini. Ama öyle yattığında kendisini mumyalanmış gibi hissettiğini kabullenmekte gecikmemiştir. Batılı yataklarda geçirdiği onca yıl, uyku alışkanlığını değiştirmiştir. Ne de olsa,

1 Ofuro: Geleneksel Japon banyosu. —Ç.N.

2 Tatami: Geleneksel Japon minder. —Ç.N.

rüyamızda, uyumakta olduğumuz yeri yükleniyoruz.

Kulak tıkacıyla uyumaktadır Watanabe. Yaptığı iş nedeniyle, yılın yüzden fazla gecesini otellerde geçirmek zorunda kaldığı dönemde edinmiştir bu alışkanlığı. O dönemde, yüz gecenin üç buçuk aydan çok daha uzun olduğunu öğrenmiştir. Yüz gün, özerk bir zaman birimi oluşturur; o zaman aralığından itibaren, yuva, şaibeli bir kavrama dönüşür. Sıklıkla söylediği gibi, oteldeki mini barı evindeki gömme dolaptan daha iyi tanıdığına, geri dönüş olanaksızdır. O nedenle, lastik tıkaçlarla uykusunu koruma disipliniyi terk etmemiştir. Yumuşak bir pulla kaplı tıkaçları, teskin edici bir vakum etkisi yaratana kadar kulak kanalının derinliklerine doğru itmektir. Onlarsız yatmanın evde uyuduğu inancını besleyeceğine, onları takmanın daima başka bir yerde uyuduğunu kabul etmek anlamına geleceğini düşünmektedir Watanabe. Sabaha karşı, bedeni yataкта dönüp dururken, kendinden geçer. Bir kâbus, onu yataktan fırlatana kadar. Şu, önsezilerin kıvamına sahip kâbuslardan biri. Watanabe, komodinin üzerini yokluyor. Sinyaline kavuşmuş, tıpkı kendisi gibi yerinden sıçramıştır cep telefonu. Metinler, sesli mesajlar, kayıp çağrı uyarıları, zincirden boşanmış gibi yağmaktadır. Cep telefonu, komodinin üzerinde sürünerek ilerlemekte, sara krizi geçiriyormuş izlenimi vermektedir. Kayıp çağrılara bakar. Buenos Aires'ten, birçok kez aramıştır Mariela. Ayrıca mesaj atmış, eğer evdeyse telefonu açmasını rica etmiştir. Onu sakinleştirmek için, birkaç satırlık bir mesaj yazar Watanabe. En kısa zamanda arayacağını söyler. Sinyal gücü, en üst düzeye çıkar ansızın. Şehrin mobil ağ bağlantısı tamamen düzelmış gibi görünmektedir. Doğrular, yatak odasındaki televizyonu açar. Ev-

deki bütün aygıtların markası aynıdır. Ekranın kalınlığı, sanki görüntülerin ağırlığıyla gerilmiş gibi, sifıra yakındır. Fukuşima Nükleer Santrali'yle ilgili yeni gelişmeler vardır. Yeni gelişmeler, endişe verici boyuttadır. Tahliye yarıçapı üçe katlanmış, on kilometreye çıkarılmıştır. Yetkililer, küçük kaçakların varlığını kabul etmektedirler. Sıcaklığın düşürülmesi ve içerideki basıncın azaltılması için, reaktörlerin vanalarının açılması talimatını vermişlerdir. Bir an bu ifadeyi, içerideki basıncı, kötüye yorar, üstü kapalı söylenen şeyi anlar Watanabe. Bir yandan, halka ısrarla sakın olunmasını, güvenlik önlemlerine güvenilmesini telkin etmektedir hükümet. Öte yandan, başbakanın, Nükleer Güvenlik Ajansı'na göre radyasyonun normal düzeyi aşmış olduğu Fukuşima Santrali'ni denetlemeye gideceği duyurulmaktadır. Artık uyuyamayacağını anlar Watanabe. Işıkları yakar: Beyaz bir aydınlığa gark olur duvarlar. Sırtını soğuk duvara yaslar. Telefonunda, *Yomiuri* ve *Asahi*'ye¹ göz atar. Okuyabildiği her dilde, yazılanlara bakar. Hepsinin aynı metnin çevirisi olduğunu fark eder. Hataları bile aynıdır. Kimi haberlerde, birçok patlamadan söz edilmektedir. Kimisinde, kazanın uluslararası ölçekteki etkilerinden dem vurulmaktadır. Tahliye yarıçapının birkaç saat öncesinin iki katına, yirmi kilometreye çıktığı belirtilmektedir. Dünkü depremin, bütün bir ülkeyi birkaç metre kaydırması olabileceği yorumunu okur şaşkınlıkla. Gezegenin ekseninin on ya da on beş santim yer değiştirmiş olabileceğinden de söz edilmektedir. Bunun üzerine, hiçbir şey tek bir yerde vuku bulmuyor, her şey her yerde vuku buluyor, diye düşünür. Evini arayan densiz gazetecinin kendisinden daha fazla bir şey bilip bilmediğini sorar kendi

1 *Yomiuri*, *Asahi*: Japonya'da yayımlanan iki günlük gazete. —Ç.N.

kendine. Yaptığı araştırmayla yetinmez, nükleer tesisteki patlamayla ilgili YouTube videolarının izini sürmeye koyulur. Uzaktan çekilmiş, titreşim, bulanık görüntüler. Dumanın şeklini görür. O şekil. Büyüyen bir mantar. O mantar. Bulutun kafası şişiyor, kendi kafasında da şişiyor. Bir kist gibi büyüyor. Bu görüntüler, daha önceki bilgilerden ziyade bu görüntüler, kaslarını harekete geçiriyor. Yaşından beklenmeyen bir sıçrayışla yataktan çıkıyor Watanabe. Işığın yerdeki yansısını izleyerek yürüyor. Büyük pencerenin önünden geçerken, ilkbaharın gelmesine o kadar az kalmışken, şafak vakti kar yağıyor olmasına şaşırıyor. Geçmişe yönelik bir kararlılığı var kar tanelerinin. Kar yağarken seyretmekten hoşlandığı mimarisiyle, Paris'te geçirdiği kışları hatırlıyor Bay Watanabe. Mübalağalı gökdelenlerin karşısında, güzelliğin çöküşünü, onun şaşırtıcı bir kolaylıkla tahrip edilebilmesini düşünüyor. Sanatsal olan, uzmanlık isteyen, mükemmel olan, kalıcı olarak nitelendirilen her şey, eninde sonunda anlamsız bir kırılma ediniyor. Büyülenişini hatırlıyor, Paris'in bulvarlarında ilk kez dolaşırken çektiği ıstırapı hatırlıyor, onun bombalanışını, düşüşünü, yok oluşunu tahayyül etmekten kendini alamıyor. Bir tür trans haline geçerek onu köşe bucak dolanıyor, tarih birkaç santim beriye kaydırılabilir koruyacak olduğu görüntülerini hayal ediyor. Ömür boyu onun peşini bırakmayacak, her şeyin etkili uzanımı ve eşzamanlı direnme ya da çökme olasılıkları konusunda daha bilinçli olmasını sağlayacaktır bu görüntüler. Buna duygulanma denilebilir, diye düşünüyor.